

ΚΛΑΣΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
(5^{ος} -4^{ος} ΑΙ. Π.Χ.)

Γλυπτική

Κλασική περίοδος (480 -323 π.Χ.)

- ▣ Κλασική περίοδος: από το τέλος των περσικών πολέμων (490-479 π.Χ.)μέχρι το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου (323 π.Χ.)
- ▣ Νίκη των ελληνικών συμμαχικών δυνάμεων κατά των Περσών
- ▣ Μεγάλοι νικητές αναδεικνύονται οι Αθηναίοι που είναι η κύρια δύναμη στη θάλασσα
- ▣ Μεταφέρεται το 454 π.Χ. το συμμαχικό ταμείο από τη Δήλο στην Αθήνα
- ▣ Η οικονομική ανάπτυξη επέτρεψε την ανοικοδόμηση ιερών και δημόσιων κτιρίων. Τα έργα του οικοδομικού προγράμματος του Περικλή αποτελούν σταθμό για την αρχαία ελληνική τέχνη όχι μόνο επειδή άνοιξαν νέους δρόμους και αποτέλεσαν πρότυπα για τη μετέπειτα καλλιτεχνική δημιουργία, αλλά και επειδή σε αυτά συνεργάστηκαν ή μαθήτευσαν καλλιτέχνες από όλη την Ελλάδα, οι οποίοι διέδωσαν στη συνέχεια παντού τις εμπειρίες που απέκτησαν.

Η Αθήνα στα χρόνια του Περικλή

- ▣ Πνευματικό κέντρο γραμμάτων και τεχνών
- ▣ Ιστορικοί συγγραφείς: Ηρόδοτος, Θουκυδίδης
- ▣ Φιλόσοφοι: Σωκράτης, Αναξαγόρας
- ▣ Τραγικοί ποιητές: Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης
- ▣ Μαθηματικοί και αστρονόμοι
- ▣ Αρχιτέκτονες, γλύπτες και ζωγράφοι

Περικλής: (από τις λέξεις περί και κλέος, δηλαδή ο περιτριγυρισμένος από δόξα, περίδοξος) 495-429 π.Χ.

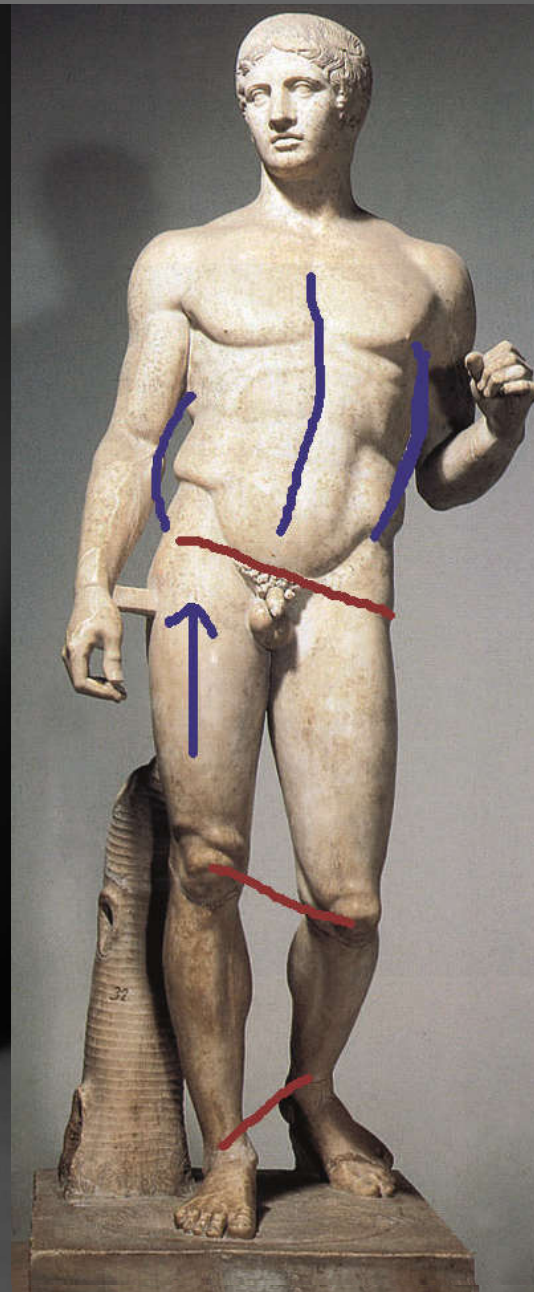
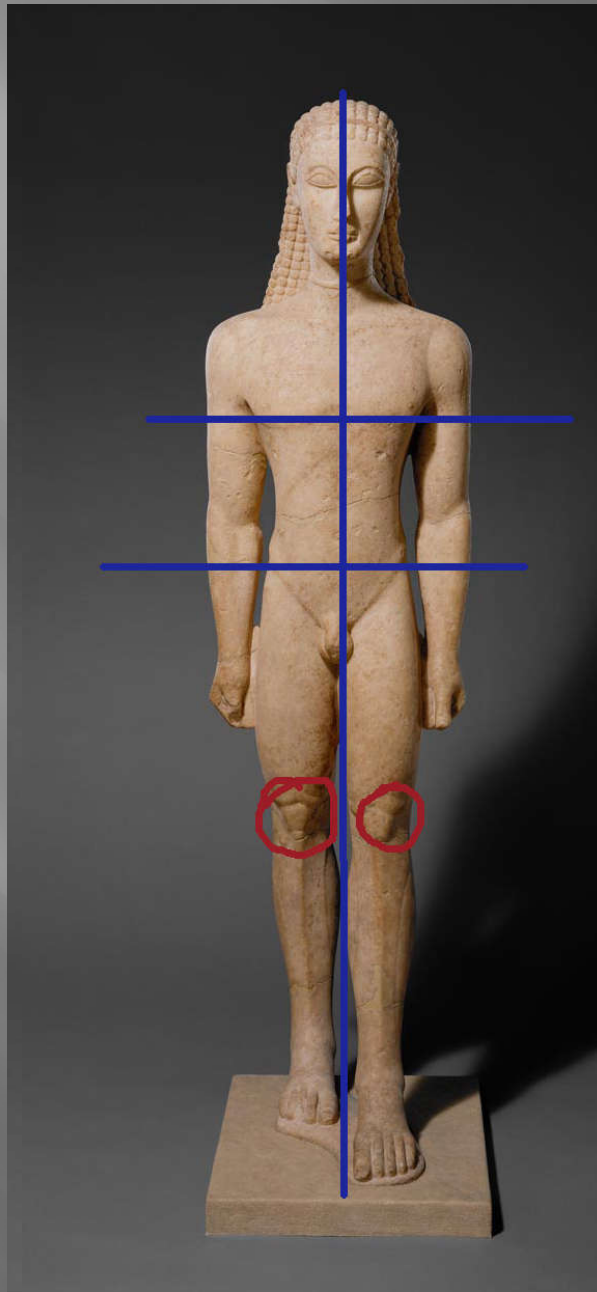

Γλυπτική

Το παλαιότερο γλυπτό του νέου ρυθμού είναι ο *παις του Κριτίου* (480 π.Χ.). Η μορφή στηρίζεται στο αριστερό πόδι, ενώ το δεξί προβάλλει λυγισμένο. Το κεφάλι στρέφεται στην πλευρά του άνετου σκέλους, το αριστερό ισχίο βρίσκεται ψηλότερα από το δεξιό, αντίστροφα όμως ο αριστερός ώμος χαμηλότερα από το δεξιό (*contrapposto*).

Χιασμός των κινήσεων, Contrapposto

- Contrapposto (Κόντρα Πόστο): λατινικός όρος που περιγράφει όρθια αγάλματα που βρίσκονται σε στάση ηρεμίας και αποδίδονται ρεαλιστικά. Το βάρος του σώματος πέφτει πάνω στο ένα πόδι και το άλλο πόδι είναι ελεύθερο, δεν φέρει βάρος. Το σώμα των αρχαϊκών Κούρων είναι συμμετρικό, το βάρος μοιράζεται και στα δύο πόδια, μοιάζει σαν να βαδίζει σε ένα άχρονο σύμπαν, ατενίζει το αιώνιο. Ο Κούρος είναι η ιδεαλιστική απόδοση ενός ανθρώπου, το άγαλμα στην κλασική περίοδο αναπαριστά έναν άνθρωπο. Η απόδοση της περίπλοκης κίνησης είναι προϊόν βαθιάς μελέτης της ανατομίας και παρατήρησης του ανθρώπινου σώματος.
- Ο Πολύκλειτος εισήγαγε ένα νέο μοτίβο στήριξης διαφοροποιώντας εντονότερα τη λειτουργική διαφοροποίηση των σκελών ως προς τη στήριξη του κορμού. Το άνετο σκέλος ανακουφίζεται πλήρως από το βάρος και έρχεται προς τα πίσω πατώντας με τα άκρα των δακτύλων. Αντίστοιχα το φέρον χέρι είναι αυτό που αντιστοιχεί στο άνετο σκέλος και το ελεύθερο χέρι αντιστοιχεί στο στάσιμο σκέλος. Η κεφαλή στρέφεται προς το φέρον/στάσιμο σκέλος. Αυτός είναι ο πολυκλείτιος κανόνας της ζύγισης που ενισχύει τον χιασμό των κινήσεων (ανέβασμα ισχίου φέρουσας πλευράς και κατέβασμα ώμου, και αντίθετα χαμήλωμα ισχίου και άνοδος ώμου στην άνετη πλευρά του σώματος). Ένα άλλο χαρακτηριστικό των έργων του Πολυκλείτου είναι το ορθογώνιο σχήμα που δίνει στους μυς του σώματος. Κατασκεύασε πολλά αγάλματα αθλητών και λιγότερες παραστάσεις θεών και ήταν διάσημος στην αρχαία παράδοση. Δημιούργησε σχολή και οι μαθητές του έδρασαν στο πρώτο μισό του 4^{ου} αι. Ο Δορυφόρος ή Κανών αποτελεί το υπόδειγμα των αναλογιών που θα έπρεπε να έχει η απεικόνιση της ανδρικής μορφής κατά την όρθια στάση. Με μαθηματικούς όρους αποδίδει τις αναλογίες των διαφορετικών μελών του ανθρώπινου σώματος με το σύνολο. Π.χ. η αναλογία του δακτύλου με την παλάμη, η παλάμη με τον βραχίονα κτλ. Το κεφάλι είναι το ένα έβδομο του σώματος.

Δίας ή Ποσειδών
του Αρτεμισίου,
σπάνιο χάλκινο
άγαλμα. Ο θεός
γυμνός και
μεγαλοπρεπής,
σοβαρός και
στιβαρός
ετοιμάζεται να
εξακοντίσει κεραυνό
ή τρίαίνα
ευρισκόμενος σε
διασκελισμό.
470 π.Χ.

Έντονη κίνηση και
διαγώνιοι άξονες
χαρακτηρίζουν το
σύμπλεγμα
Αρμόδιου και
Αριστογείτονα , έργα
του Κριτίου και του
Νησιώτη (477 π.Χ.).
Τα πρωτότυπα ήταν
σε χαλκό.

Ο ξανθός Έφηβος
είναι και αυτός
πρωτοποριακό
έργο του αυστηρού
ρυθμού.
Αθήνα 480 π.Χ.

Ο ηνίοχος των
Δελφών.
Αυστηρός
ρυθμός, 480 π.Χ.

Στο ανατολικό
αέτωμα του ναού
του Ολυμπίου
Διός του
παριστανόταν με
στατικότητα και
ηρεμία η
προετοιμασία
του αγώνα
Πέλοπα-
Οινόμαου. Εδώ
η ατάραχη
μορφή του
Απόλλωνα.

Γεμάτη δράση, κίνηση
και ένταση είναι η
παράσταση της αρπαγής
των Λαπιθίδων από τους
Κενταύρους στο δυτικό
αέτωμα.

Συνδυασμό ηρεμίας και
έντασης αυστηρού
ρυθμού παρατηρούμε
και στις μετώπες του
ναού του Διός στην ο
Ολυμπία όπου για
πρώτη φορά στην
ιστορία της ελληνικής
τέχνης παρουσιάζονται
στο σύνολό τους οι 12
άθλοι του Ηρακλέους,
460 π.Χ.

Οι χάλκινοι
πολεμιστές του
Riace θεωρείται
πως αποτελούσαν
δυσό από τα
αγάλματα που
απεικόνιζαν τους
Επτά επί Θήβας
που στήθηκε στην
αγορά του Άργους.
Ίσως ο σπουδαίος
καλλιτέχνης να ήταν
ο Αγελάδας,
δάσκαλος του
Φειδία και του
Πολύκλειτου.

*Οι πολεμιστές του Ριάτσε. Μπρούντζος, 460-430 π.Χ. Αρχαιολογικό
Μουσείο Ρέτζιο, Καλαβρία, Ιταλία*

Προσπάθεια χρωματικής αποκατάστασης

Το περίφημο έργο του Πολύκλειτου *Κανών* ή *Δορυφόρος* ενσαρκώνει τις ιδανικές αναλογίες της ανδρικής μορφής, θέμα που ο ίδιος πραγματεύθηκε σε σύγγραμμά του. Ο *Δορυφόρος* (440 π.Χ.) παριστάνει νέο άνδρα με δόρυ στηριγμένο στον αριστερό ώμο να στέκεται ξαφνικά ενώ βαδίζει, δίνοντας την εντύπωση πως αμέσως θα ξεκινήσει.

Χαρακτηριστικά για
τον Πολύκλειτο,
όπως βλέπουμε
και στο έργο
Διαδούμενος, είναι
το χαμηλό
ανάγλυφο των
μαλλιών, οι ευρείς
ώμοι και το καθαρό
σχέδιο των μυών.
420 π.Χ.

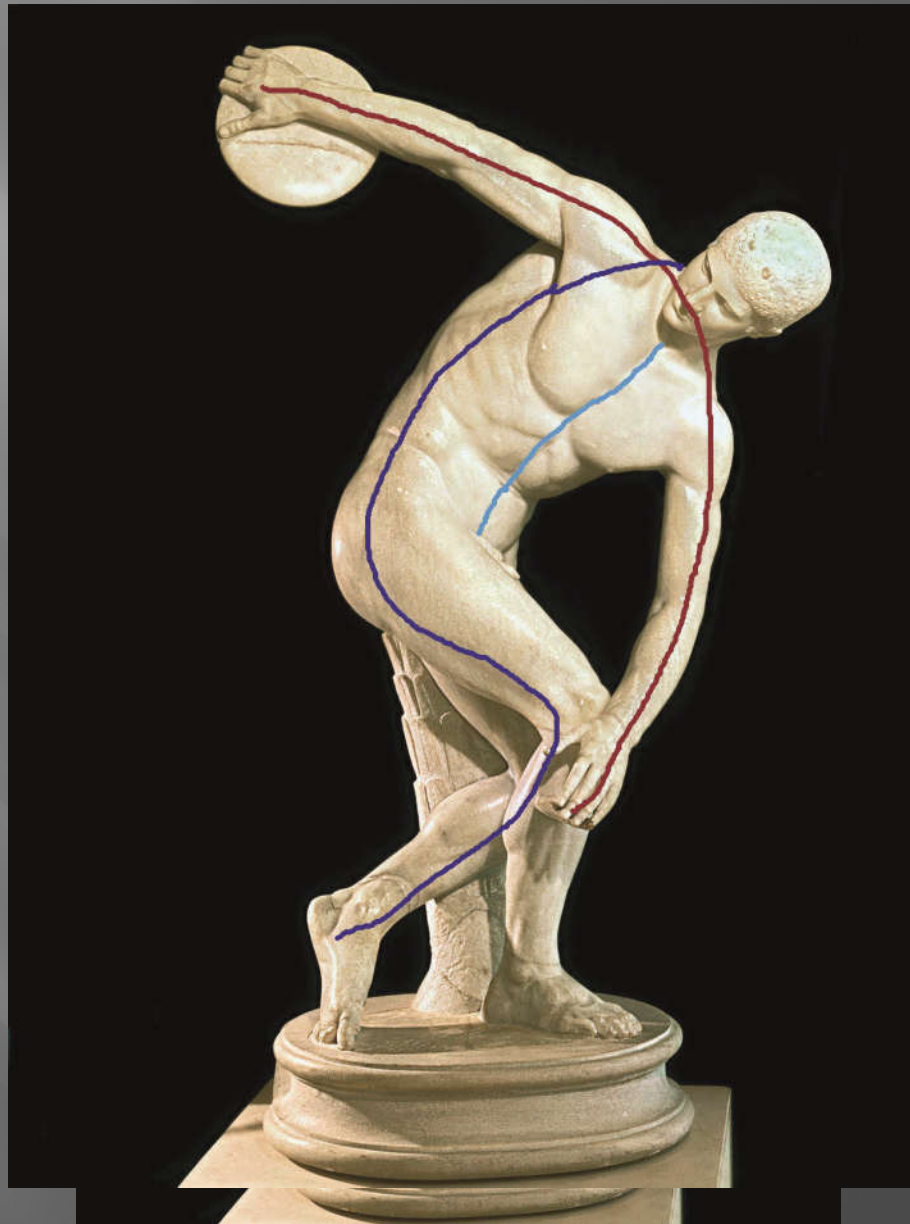

Στο ίδιο στυλ δημιουργεί ο Μύρων που δίνει έμφαση στις αντιθετικές κινήσεις των μελών του σώματος (Δισκοβόλος), την ρεαλιστική κάμψη του σώματος και την ένταση της στιγμής (Αθηνά και Μαρσύας) προαναγγέλλοντας τις δημιουργίες του 3ου αι.

Athena and Marsyas. Reconstruction of a lost bronze group from Acropolis. Photo © Museum für Kunst und Kunstgeschichte - B.M.

Αφροδίτη τύπου
Δαφνίου.
Αντίγραφο της
*Αφροδίτης εν
Κήποις* του
Αλκαμένη,
435-430 π.Χ.

Aphrodite, c. 435 BC. Photo ©Meinzer Verlag-GML

Ο φωτογράφος Δημήτριος Χαρισιάδης φωτογραφίζει τους
Χάλκινους Θεούς του Πειραιά αμέσως μετά την ανασκαφή
τους στη διασταύρωση των οδών Γεωργίου Α' και Φύλωνος
στον Πειραιά. Ιούλιος 1959 ©
Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη

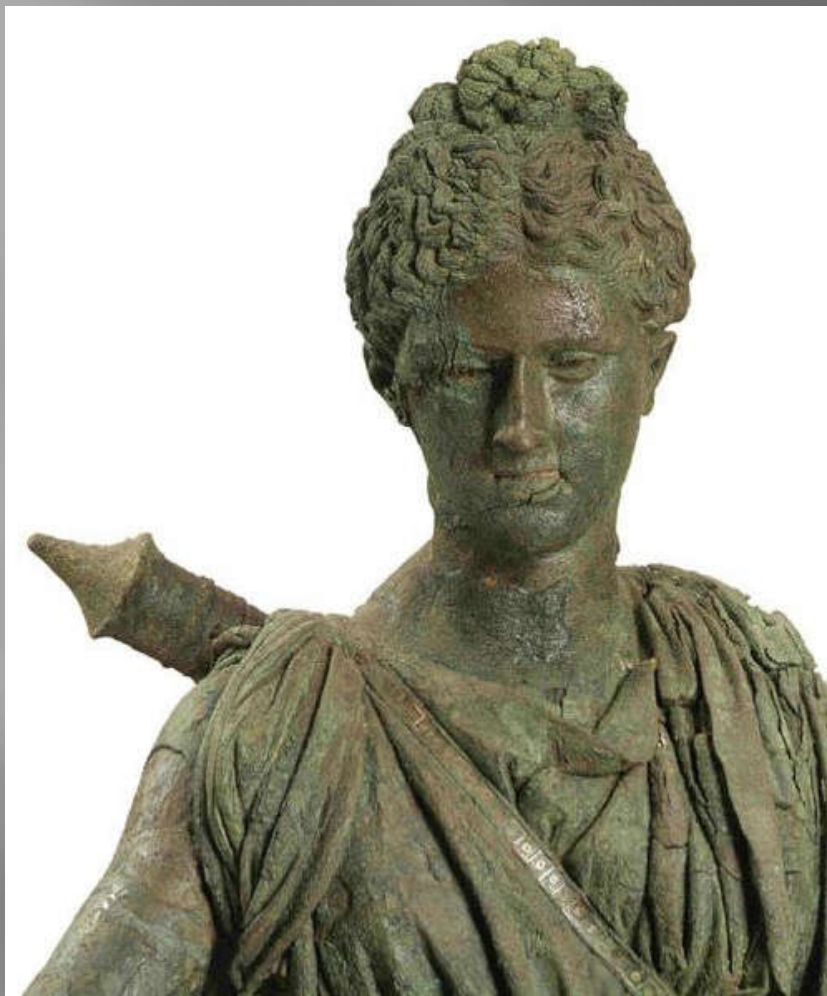
«Τον χειμώνα του 87 π.Χ. έξω από τα τείχη της πόλης συγκεντρώθηκαν τα στρατεύματα του Σύλλα, σταλμένου από τη Ρώμη για να καταστείλει την εξέγερση και απόσχιση της Αθήνας από τη ρωμαϊκή επικράτεια. Ακολούθησε η πολιορκία της πόλης. Προσπαθώντας να σώσουν τα λατρευτικά αγάλματα από τους εισβολείς, τα έθαψαν για να ζήσουν περισσότερο από εκείνους, η μοίρα των οποίων ήταν προδιαγεγραμμένη. Έβαλαν με τάξη τα αγάλματα στο χώμα, σαν να έθαβαν αγαπημένους νεκρούς και φρόντισαν, για την εξοικονόμηση χώρου, να τα ακουμπήσουν το ένα στο άλλο. Σε μια στιγμή συναισθηματικής έξαρσης, τοποθέτησαν τη μικρή Αρτέμιδα στην αγκαλιά της Αθηνάς, εικονογραφώντας με αυτό τον τρόπο το φόβο και την ανάγκη της προστασίας που ζητούσαν στις λίγες ώρες του ύπνου τους».

Η «μικρή Άρτεμις», όπως βρέθηκε αγκαλιασμένη με τη χάλκινη Αθηνά, Ιούλιος 1959. Αρχείο της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας. Από το βιβλίο Οι μεγάλες στιγμές της ελληνικής αρχαιολογίας, εκδόσεις Καπόν.

« Η μεγάλη Άρτεμης », χάλκινο άγαλμα
Ύψος 1,94 – 4ος αι. π.Χ. Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

«Η μικρή Άρτεμης» χάλκινο άγαλμα,
1,55 ύψος, τέλος 4^{ου} αι π.Χ.
Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

Χάλκινο άγαλμα Αθηνάς, 4ος αι. π.Χ.
Αρχαιολογικό Μουσείο Πειραιά

